

Œmile Jaques-Dalcroze i jego Metoda    publikacje cz. I i II

Opis

cz. I i II Publikacje obce /wybór/

Od Redakcji

Pomysł stworzenia tego opracowania powsta   podczas tłumaczenia *Dalcrozowskiej tożsamości*. Na jej końcu podana jest, poza bibliografi  , obszerna zalecana podstawowa literatura. Podane pozycje opublikowane s   głównie w języku francuskim ew. angielskim. Nie są, niestety, powszechnie dostępne. Dlatego postanowi  my chociaż w ten sposób przybli  y   przynajmniej ich zawarto  , przed podjęciem decyzji o ewentualnym zakupie. Poza ogólną informacj  , w przypisach znajdują się tytuły poszczególnych części i rozdziałów.

Część I i II zawierają publikacje samego Jaques-Dalcroze    a oraz innych autor    w o nim i o jego metodzie. Część III zawiera wykaz wybranych publikacji polskich, już bez prezentacji.

WSTĘP

Nie jest łatwo dotrzeć do większości cytowanych w tym opracowaniu obcojęzycznych publikacji samego Œmile  a Jaques-Dalcroze    a (kiedy u  ywa   imię Œmile, albo Emil? patrz: [Pisownia nazwiska Jaques-Dalcroze](#)). Podobnie do opracowa   innych autor    w o nim i o jego Metodzie. Dlatego poza ogólną informacj   dotycz   c       zawarto  ci  • publikacji, w większości przypadk    w podane zostały tytuły tekst    w, czasem jako tytuły rozdziałów.

Jaques-Dalcroze nie pisa   książek. Wydane w formie książkowej zbiory tekst    w o bardzo zróżnicowanej, nie tylko muzycznej tematyce, zawierają artykuły (czasami z propozycjami ćwiczeń), ale też eseje, polemiki, opinie i uwagi krytyczne.

Większość opublikowana została wcześniej, przede wszystkim w biuletynie *Le Rythme*¹ *Le Rythme*      biuletyn FIER      F    d  ration Internationale des Enseignants de Rythmique (Międzynarodowej Federacji Nauczycieli Rytmiki) za  o    ony w 1909 roku z inicjatywy Paula Boeple    a, jako biuletyn Soci    t   de Gymnastique Rythmique      M    thode Jaques-Dalcroze. FIER powołano w 1976 roku, wywodzi się z Union Internationale des Professeurs de la M    thode Jaques-Dalcroze, którą za  o    ono w 1926 roku. oraz w czasopismach takich jak *Gazette de Lausanne*, *Journal de Gen  ve*, *Tribune de Lausanne*, *Courrier musical*, *Revue musicale suisse*, *Gazette musicale de Suisse Romande* (w cyklu zatytułowanym *Lettres de Musiciens*). Część z nich autor prezentowa   w Radio (Radio-Lausanne, Radio-Gen  ve), podczas r      nego rodzaju seminari    w, kurs    w, konferencji i pokaz    w Metody.

Dokonując wyboru tekst    w do publikacji książkowej czasami je modyfikowa   i zmienia   tytuły. Wykaz wszystkich opublikowanych, zachowanych i niepublikowanych tekst    w oraz wygłoszonych referat    w zosta   zamieszczony w opracowanym przez Instytut Jaques-Dalcroze    a Katalogu² *Catalogue des ecrits d    Emile Jaques-Dalcroze*, Institut Jaques-Dalcroze,

Genève, 1999..

„Pomimo wszystkich moich wad (które ich nie posiada) mogę wyznać, iż nigdy ani nie próbowałem, ani też nie myślałem o tym, by chwalić się moimi usilnymi działaniami. Przełałem po prostu na papier swoje myśli i odczucia, za dalszy los moich prac nigdy mnie nie zajmowałem, za wyjątkiem tych, które dotyczą edukacji. Nie opublikowałbym ich gdyby nie fakt, iż ich celem jest dążenie do rozwoju edukacji dzieci”. (Jaques-Dalcroze)

I. Publikacje Jaques-Dalcroze’a

1/1 Emile Jaques-Dalcroze *Le Coeur chante, sensations d’un musicien*, Ch.Eggimann & Cie Éditeurs, Genève, 1900³ *„Pieśń o sercu, odczucia muzyka”* według informacji podanej w Katalogu przypuszczalny rok wydania 1900. Tytuły poszczególnych rozdziałów/tekstów: *Le diplôme; L’opportune tristesse; La joie d’enseigner; Jour gris; La malediction; Le silence; Les jeunes; En public; Amours de jeunesse; De la susceptibilité chez les artistes; Un peu de cravache; Sensibilité; Symphonie en bleu majeur; L’inspiratrice; La comédie lyrique française..*

ZAWARTOŚĆ

Publikacja zawiera teksty z lat 1884 – 1887, okresu, w którym autor odbywał pierwsze studia w Paryżu (muzyczne m. in. u Gabriela Fauré, Alberta Lavignaca i aktorskie u Talbot⁴ Patrz [Kalendarium SPIMR 2023](#). – aktora teatru Comédie Française – następnie, po powrocie z Algierii, kontynuował w Wiedniu, m. in. u Antona Brucknera.

W niektórych tekstach powraca do ważnych wydarzeń, jakie miały miejsce w jego życiu. W rozdziale pierwszym, zatytułowanym *Le diplôme*, opisuje drogę, którą pokonał jako uczeń, przy wsparciu nauczycieli będących jego *przewodnikami*, a także do uzyskania Dyplomu. Z rozdziału tego pochodzi fragment – podsumowujący – okres muzycznej edukacji:

„Przewodowałem od Solfeżu do Harmonii, od Harmonii do Kontrapunktu, przeszedłem z lupą botanika w oku, z zielonym koszem w ręku wyschnięte pola nauki, rwniny ukwiecone wyobrażeń. Wioskowałem po jeziorze palestrinowskiej muzyki, wydeptywałem drogi polifonii Jana Sebastiana, przemierzałem imponujące lasy, wspinałem się na szczyty, nad którymi wznosił się orzeł Beethovena, a także spocząłem w grocie pełnej harmonii, w której czuło westchnienie fletu Mozarta”.

Szczególnie interesujące jest rozdział III – *La joie d’enseigner*⁵ *„Radość nauczania”* – tęmaczenie obszernych fragmentów tej korespondencji znajdzie czytelnik w przygotowywanym opracowaniu poświęconym podręcznikom i zbiorom – wicze Jaques-Dalcroze’a. Zawiera korespondencję Jaques-Dalcroze’a – z samym sobą – prowadzoną w formie dialogu z fikcyjną postacią, reprezentującą doświadczonego wiekiem i stałym pedagoga, kryjącego się pod nazwiskiem Marc Cenil. On sam, jako młody, początkujący i mało doświadczony, za to niezwykle pozytywnie nastawiony do swojej pracy nauczyciel – *wizjoner*, kryje się pod nazwiskiem E. Gidé. Jest to fonetyczny skrót utworzony z pierwszych liter imienia i nazwiska **E**mila **J**aques-**D**alcroze’a (**E**, **G**i – fonetyczne brzmienie litery **J**, **d** – fonetyczne brzmienie litery **D**). Nazwisko adresata – Cenil, które wymawia się *senil*, fonetycznie brzmi tak samo jak określenie *sénile* – *starczy*. E. Gidé w swoich listach obszernie pisze o tym jak postrzega siebie w roli

pedagoga, natomiast Cenil ⁶ w odpowiedzi ⁶ udziela mu szeregu praktycznych rad⁶ Kilka cytat³ w znajduje się [na naszym Facebooku, w poście](#) Magdaleny z 22.09.2023..

W rozdziale *En public*⁷ Publicznie /przed publicznością/, lew. w tym przypadku, ze względu na opis niektórych zachowań ⁷ uczestniczących w charytatywnej imprezie • towarzyskiej z muzyką w tle ⁷ można przetłumaczyć ten tytuł jako: Publiczność. Jaques-Dalcroze wyrażone nawiązanie do pobytu w jednym z kurortów (Saint-Gervais), gdzie zatrudnił się jako pianista umilający swą grą poobiedni i wieczorny czas wypoczywającym, znudzonym kuracjom.

W rozdziale *Symphonie en bleu majeur*⁸ Symfonia w b-moll w tonacji majorze ⁸ adresatem tekstu jest kompozytor i malarz, Schaunard, jeden z bohaterów ksiąki Murgera *Sceny z życia cyganerii* (Henri Murger *Scènes de la vie de bohème*) która stała się inspiracją dla Pucciniego i Leoncallo do skomponowania *Cyganerii*. Jaques-Dalcroze ⁸ szkicuje • w nim ⁸ w literackiej formie ⁸ swoją wersję *B-moll Symfonii* Schaunarda skądą się z pięciu części: Introdukcja, Moderato, Andante, Scherzo i Finale. powraca do okresu pierwszego pobytu w Paryżu i chwil spędzanych w środowisku paryskiej cyganerii. W ostatnim rozdziale ⁸ *La comédie lyrique française*⁹ Francuska komedia liryczna poddaje analizie niemiecką i włoską operę oraz ich wpływ na operę francuską. W jednym zdaniu podsumowuje: Niemiec jest *kontrapunktystą*, Włoch ⁹ *melodystą*, zaś Francuz ⁹ *harmonikiem*.

II/2 Emile Jaques-Dalcroze *Lettre aux rythmiciciens, Le Rythme*, nr 13 (1924).

Obszerny list do rytmików opublikowany w 1924 roku w *Le Rythme* (nr 13) i wznowiony w specjalnym numerze tego biuletynu, wydanym z okazji Międzynarodowego Kongresu, który odbył się w lipcu 1977 roku. Autor tłumaczy w nim własne powody, dla których wziął urlop w genewskim Instytucie i przyjął propozycję wyjazdu (z rodziną) na okres dwóch lat do Paryża, gdzie prezentował Metodę i nauczał głównie w *École de Vaugirard*¹⁰ Patrz [Kalendarium](#). Porusza też m. in. dwie istotne kwestie.

Pierwsza z nich dotyczy sposobu prowadzenia zajęć przez niektórych nauczycieli Metody. W bardzo wielu wypadkach przeważały w nich zdaniem autora ¹⁰ ćwiczenia skupione głównie na plastyce ruchu (Jaques-Dalcroze określa ją jako *plastykę zewnętrzną*), ze szkoda dla ¹⁰ ćwiczeń stanowiły czysty rytmik, bazujący na osobistym doświadczeniu muzycznych i fizycznych odczuć. Co gorsza, podejmowano próby ruchowego interpretowania utworów, w których trudno doszukać się elementu plastycznego, tworząc zwykle *spektakle* o dość niskiej jakości artystycznej. Ruchu nie wywołują rzeczywiste ¹⁰ ucho i emocjonalne odczucia doznawane przez cały organizm. Za to ich wykonawcy zadawali się malowniczym, pełnym fantazji sposobem **ilustrowania muzyki**. Jaki więc sens ma, według autora Metody, doświadczenie takich ukądów do programu publicznych pokazów rytmiki, w dodatku realizowanych przez grupy amatorów, czego rezultat ¹⁰ świadczy o braku artyzmu, stylu i wrażliwości?

Natomiast ich twórcy ¹⁰ nauczyciele, chcąc zadowolić gust publiczności i rodziców nie zdają sobie sprawy z faktu, że szkodzi w ten sposób Metodzie, jak również samym sobie. **Czas przeznaczony na realizowanie zadań z plastyki, podczas którego kałdemu z uczniami trzeba dyktować sposoby wyrażania muzycznych niuansów, dobierania odpowiednich ruchów i postaw, frazowania, starając się przy tym zachować styl, lepiej poświęcić na pracę nad kształceniem systemu nerwowego. Na realizowanie ¹⁰ ćwiczeń, których rolą jest**

doświadczanie na sobie samym cielesnych i duchowych odczuć, powstających w wyniku świadomego, aktywnego, przeżytego i pogłębionego analizy i utrzymywania kontaktu z muzyką.

Druga kwestia dotyczy kwalifikacji pedagogów prowadzących zajęcia w oparciu o Metodę, które z formalnego punktu widzenia (posiadania odpowiedniego dyplomu) upoważniają ich do prowadzenia zajęć z wszystkich ogniw. Mimo to, w wielu przypadkach, z powodu braku szczególnych predyspozycji (np. doskonałego słuchu – najlepiej absolutnego, zdolności ruchowych – bycia ruchowo plastycznym, czy improwizacyjnych) twórca Metody zaleca swoim absolwentom – rytmikom specjalizować się w nauczaniu wybranego ogniwa, w zgodzie z wrodzonymi ku temu i doskonalonymi predyspozycjami. W przypadku Improwizacji proponuje nawet nawiązanie współpracy z innym nauczycielem – pianistą, który prezentuje szczególne zdolności w zakresie improwizacji fortepianowej.

1/3 Emile Jaques-Dalcroze *Eurhythmics, Art and Education*, Chatto and Windus, London, 1930.

Książka zawiera tłumaczenia artykułów publikowanych w latach 1922 – 1926, w których w biuletynie *Le Rythme*. Podzielona jest na cztery części: *Eurhythmics*, *Education*, *Art*, *Generale*¹¹. Tytuły poszczególnych rozdziałów/tekstów (po ukończeniu podano ich oryginalną francuską wersję językową): >*Eurhythmics*< – *The Nature and Value of Rhythmic Movement/La nature et la valeur du mouvement rythmique*; *The Technique of Moving Plastic/La technique de la plastique vivante*; *The Inner Techniques of Rhythm/La technique intérieure du rythme*; *Physical Technique and Continuous Movements/La technique corporelle et les mouvements continus*. >*Education*< – *General Education and Rhythmic Movement/La Rythmique et l'Éducation*; *Rhythm in Musical Education/Le rôle du rythme dans l'Éducation musicale*; *The Piano and Musicianship/Le piano et l'Éducation musicale: aux mères de famille*; *Eurhythmics and the Education of the Blind/La rythmique et l'Éducation des aveugles*; *Music and Solidarity/L'Esprit de l'enseignement musical*; *Unity in Musical Education/L'enseignement musical et la solidarité*; *The Musical Education of the Future/L'Éducation musicale de demain*. >*Art*< – *Eurhythmics and Art/La rythmique et l'art*; *The Cinema and its Music/Le cinéma et sa musique*; *The Lyric Theatre and the Public/Le théâtre lyrique et le public*. >*Generale*< – *Rhythm and Folk-Song/Le rythme et la chanson populaire*; *Art and Criticism/L'art et la discussion*; *Style and New Spirit/Style et esprit nouveau*; *Musical Art and the Public/La musique et l'Éducation du public*; *Balance/La recherche de l'équilibre*; *Contradictions and Inconsistencies/Contradictions et incohérences*; *Waiting for Reforms/L'attente des réformes*.

1/4 Emile Jaques-Dalcroze *Petite Histoire de la Rythmique*, Le Rythme nr 39 (1935), FIER, Genewa.

W artykule autor przedstawia krótką historię powstania i rozwoju Metody, opisuje drogę, jaką pokonywał i zmaganie się z przeszkodami, wynikającymi w dużym stopniu z brakiem zrozumienia i negatywnym stosunkiem do podejmowanych działań edukacyjnych. Ponownie omawia cele Metody chcąc zapobiec błędnemu rozumieniu i interpretowaniu jej zasad, prezentuje poglądy dotyczące ogólnej i artystycznej edukacji oraz roli, jaką może w niej odegrać Rytmika¹². Jaques-Dalcroze wielokrotnie, jeszcze w okresie pobytu w Hellerau, pisał i publikował otwarte listy, kierowane zarówno do uczniów jak i nauczycieli.

Fragment wstępu:

napisali na jego cześć? pieśń? po 1/4 egnałn? peń?n? truizm?w i tautologii. St? d okre?lenie, kt?re oznacza m?wienie prawdy tak oczywistej, i 1/4 stanowi ona truizm, np. ????Zwyci?zca odni?s? zwyci?stwo?•, ????Dzie?, w kt?rym umar? by? ostatnim dniem jego 1/4ycia?•. Fran?ois Mitterrand, wybrany w 1981 roku na prezydenta Francji, w swoim komentarzu r?wnie 1/4 pos?u 1/4y? si? tym okre?leniem: ????10 maja zosta?em wybrany, to dobrze, 1/4e mam wi?kszo? ???? prosz? darowa? mi t? prawd? ? la Pallice?•. Cz? ? ? III zawiera kr?tkie sentencje dotycz? ce r? 1/4nych aspekt?w 1/4ycia, sztuki, muzyki, edukacji, z kt?rych jedna ???? jak s? dz? ???? jest bardzo trafna:

???Niekt?re szko?y muzyczne wydaj? mi si? przypomina? ogrody, w kt?rych, pomimo starannych zabieg?w piel?gnacyjnych, wyrastaj? ???? z braku deszczu i s?o?ca ???? jedynie suche i pozbawione zapachu kwiaty?•.

Teksty oznaczone w przypisie nr 14 gwiazdk? zosta?y przet?umaczone na j?zyk polski (*Emil Jaques-Dalcroze Pisma wybrane*, WSiP, Warszawa, 1992¹⁶ Publikacja ukaza?a si? dzi?ki ogromnym staraniom Pani Tamary Monko-Ejgenberg.).

I/7 Emile Jaques-Dalcroze *Notes Bariol?es*, ?dition Jeheber, Gen?ve-Paris, 1948¹⁷ Tytu? mo?na t?umaczy? jako *R? 1/4ne/R? 1/4norakie/Rozmaite/R? 1/4nobarwne notatki* lub nawet bardzo odchodz?c od dos?ownego t?umaczenia ???? *My?li zebrane*; dwukrotnie spotka?am si? z b? ?dnym t?umaczeniem jako *Kolorowe nutki*. Martine Jaques-Dalcroze (wnuczka Emila) w swoim artykule, zamieszczonym w VI tomie publikowanej przez Akademi? Muzyczn? w ?odzi serii *Rytmika w ksztalceniu muzyk?w, aktor?w, tancerzy i w rehabilitacji* (2015) cytuje kilka z tych ????my?li?•. .

Zbi?r sentencji i przemy?le? pochodz? cych z ma?ych zeszyt?w, w kt?rych autor zapisywa? swoje zapatrywania na temat sztuki muzycznej, wr? 1/4enia z odbywanych podr? 1/4y, plany dotycz? ce reformy edukacji muzycznej i artystycznej oraz rozwijanej Metody. Dzieli si? te 1/4 z czytelnikiem spostrze?eniami na temat intymnych relacji zachodz? cych pomi?dzy fizycznymi i psychicznymi funkcjami cz?owieka, mi?dzy jego temperamentem i cechami osobowo?ci, a tak?e na temat obserwowanych relacji szko?a ???? ?rodowisko rodzinne ucznia. Na obwolucie ksi? 1/4ki wydawca zamie?ci? nast?puj?ce zdanie:

???W spos?b bezpretensjonalny i niezwykle dowcipny tw?rca Rytmiki dzieli si? z nami swoimi, cz?sto ironicznymi i pe?nymi m?dro?ci, spostrze?eniami?•.

I/8 Emile Jaques-Dalcroze *Le Rythme, la musique et l'Éducation*, ?dition Foetisch Fr?res S.A., Lausanne, 1965¹⁸ Tytu?y rozdzia?w/artyku?w. Po uko?niku podano tytu?y angielskoj?ycznej wersji wydania z 1921 roku (Chatto, London). Gwiazdk? zaznaczono rozdzia?y przet?umaczone na j?zyk polski: ????*Avant-propos/ Foreword* (przedmowa z dedykacj? ????A mon ami Adolphe Appia?•); *Les ?coutes musicales et l'Éducation de l'Écoute/ The Place of Ear Training in Musical Education*; *Un essai de r?forme de l'Éducation musicale dans les Écoles/ An essay in the reform of Music*; ????*Le piano et la demoiselle de conservatoire/ Young Lady of the Conservatoire and the Piano*; *L'Éducation au rythme*/ The Initiation into Rhythm*; *La musique et l'Éducation de l'enfant*/ Music and the Child*; *La rythmique, le solfège et l'improvisation*/ Rhythmic Movement, Solfège and Improvisation*; *La rythmique et la composition musicale/ Eurhythmics and Musical Composition*; *L'Éducation, la musique et la joie/ Music, Joy and the School*; ????*Le rythme et l'imagination cr?atrice/ Eurhythmics and Creative Imagination*; *La rythmique et le geste dans le*

drame musical et devant la critique/ Rhythm and Gesture in Music Drama and Criticism; Comment retrouver la danse?/ How to Revive Dances; La rythmique et la plastique animée/ Eurhythmics and Moving Plastic; Le danseur et la musique/ Music and the Dances; Le rythme, la mesure et le temperament/ Rhythm, Time and Temperament..

Jest to wznowienie wcześniejszych wydań, z których pierwsze ukazało się w 1920 roku (Édition Jobin & Cie, Lausanne). W publikacji tej zostały zamieszczone teksty z lat 1898 – 1919, dotyczące praktycznego zastosowania Metody i jej rozwoju, gromadzone w ciągu ponad dwudziestu lat pracy pedagogicznej. Suplement zawiera przykłady ćwiczeń, w tym proponowany interesujący sposób przedłożenia wartości – za pomocą kropek – o 1/4 i 1/8 (zaprezentowany w podręczniku *Rythmiki*¹⁹ *Źródło: Jaques-Dalcroze, 1re partie, La Rythmique, Ed. Jobin, Lausanne, 1916 (strona 18)*). Podręcznik dostępny jest w Internetowej bibliotece. Dołączono również artykuł, będący skróconą wersją tekstu projektu reformy kształcenia muzycznego w szwajcarskich szkołach, wygłoszonego na Kongresie w Solurze (Soleur), w 1905 roku (*Réforme de l'enseignement musical – Źródło*).

Publikacja, w różnych wersjach językowych, została wydana w Anglii, Stanach Zjednoczonych, Niemczech, we Włoszech i Francji, a także w Japonii. Niektóre jej rozdziały zostały przetłumaczone na język polski (*Źródło: Emil Jaques-Dalcroze Pisma wybrane, WSiP, Warszawa, 1992*).

II. Obcojęzyczne publikacje innych autorów

III/1 Marie-Laure Bachmann *La Rythmique Jaques-Dalcroze, une Éducation par la musique et pour la musique*, Édition de la Baconnière, Neuchâtel, 1984. ²⁰W 1910 roku, w biuletynie *Le Rythme* (nr 2/3) Jaques-Dalcroze opublikował artykuł zatytułowany *Źródło: L'Éducation par le rythme et pour le rythme*. Tekst ten powstał znacznie wcześniej i został wygłoszony w 1907 roku, podczas konferencji zorganizowanej na paryskim uniwersytecie Sorbonne, nosił wówczas tytuł *Źródło: L'Éducation rythmique*.

Pogłębione studium Metody Dalcroze'a, opracowane przez wieloletnią dyrektorkę Instytutu Jaques-Dalcroze'a w Genewie (lata 1990 – 2006). Publikacja składa się z pięciu części. ²¹Tytuły poszczególnych części i rozdziałów: I – Introduction: *Survol historique; Propos et buts de cet ouvrage*. II – Initiations: *Temps – Espace – Énergie; Premiers exercices; L'enseignement dalcrozien; Les Źródło: des cours de rythmique; La durée de l'enseignement*. III – Des buts et des moyens de la rythmique: *Retour aux sources; L'improvisation au piano, premier auxiliaire de la leçon de rythmique; Les Źródło: musicaux; Le valeur Éducative de la Rythmique*. IV – La grammaire de la Rythmique: *La grammaire du mouvement; Le rythme et la mesure*. V – La rythmique et les enfants: *La Rythmique et Źródło: ; A Źródło: de l'Éducation enfantine; A Źródło: de l'Éducation primaire; En guise de conclusion*eden z podrozdziałów części I – *Survol historique* – zatytułowany jest *Dalcrozowska tożsamość (Źródło: dalcroziennne)*. Książka została przetłumaczona na język angielski (*Dalcroze Today*, Clarendon Press, Oxford, 1991).

III/2 HŹródło:ne Brunet-Lecomte *Jaques-Dalcroze, sa vie – son Źródło:uvre*, Édition Jeheber, Genève – Paris, 1950.

Biografia napisana przez siostrę Jaques-Dalcroze'a ²²(patrz [KALENDARIMUM](#)). Na końcu książki zamieszczone są listy Jaques-Dalcroze'a do siostry pisane z Anglii (w latach 1922 – 1925).

III/3 Eurythmics of Jaques-Dalcroze, Constable & Company Ltd. London, 1917²³ Autorzy tekstów i tytuły: Wydanie z roku 1917 – John W. Harvey Note, Prof. M.E. Sadler *Introduction*, Emile Jaques-Dalcroze *Rhythm as a Factor in Education* (tłum. P. & E. Ingham), Emile Jaques-Dalcroze *Moving Plastic and Dance, From the Lectures of Emile Jaques-Dalcroze* (tłum. P. & E. Ingham), Percy B. Ingham *The Jaques-Dalcroze Method* (I. Growth, II. Practice), Ethel Ingham *Lessons with Monsieur Dalcroze*, M.T.H. Sadler *The Value of Eurythmics to Art*. Wydania późniejsze – John W. Harvey *Foreword*, Prof. M.E. Sadler *The Educational Significance of Hellerau*, Emile Jaques-Dalcroze *Rhythm as a Factor in Education* (tłum. P. & E. Ingham), *From the Lectures of Emile Jaques-Dalcroze* (tłum. P. & E. Ingham), Percy B. Ingham *The Jaques-Dalcroze Method* (I. Growth, II. Practice), Ethel Ingham *Lessons at Hellerau*, Ethel Ingham *Live at Hellerau*, M.T.H. Sadler *The Value of Eurythmics to Art*..

Publikacja opracowana przez angielskiego historyka, pedagoga, wykładowcę University of Leeds, profesora M.E. Sadlera. Po raz pierwszy została wydana w 1917 roku i kilkakrotnie wznawiana w formie reprintu, m. in. w roku 2007 (Wildside Press, L.L.C. London), 2013 (Read Books Ltd. London), 2017 (Lighting Source Ltd. London). Zawiera teksty Jaques-Dalcroze oraz tłumaczenia P. & E. Ingham (np. *Rhythm as a Factor in Education*) oraz listy do uczniów i pedagoga. W 1911 Percy Ingham, po pobycie w Hellerau razem z Ethel i siostrą Gertrude, rok później zaprosił Jaques-Dalcroze do Londynu. W 1913 roku powołał London School of Dalcroze Eurythmics, którą później Jaques-Dalcroze wielokrotnie odwiedzał. Po raz pierwszy w 1915 roku i w następnych latach dwukrotnie w ciągu roku. Prezentował Metodę, prowadził zajęcia, był członkiem komisji egzaminacyjnych. Otrzymał od twórcy szkoły zaproszenie do przeniesienia się do Anglii na okres trwającej wojny)..

III/4 Jaques-Dalcroze *L'Homme, le compositeur, le créateur de la rythmique*, Édition de la Baconnière, Neuchâtel, 1965.

Obszerna praca zbiorowa wydana na stulecie urodzin Jaques-Dalcroze. Zawiera następujące opracowania: Tibor Dönes – *Chronologie*²⁵ Bardzo szczegółowe kalendarium, w którym zamieszczono najważniejsze wydarzenia dotyczące życia prywatnego, pracy zawodowej, działalności pedagogicznej, muzycznej i twórczej Jaques-Dalcroze, wydarzenia związane z rozpowszechnianiem się Metody w Europie i na świecie. , Alfred Berchtold – *Jaques-Dalcroze et son temps*²⁶ Opracowanie to wydano również jako osobną publikację: Berchtold A., *Emile Jaques-Dalcroze compositeur*, Bernard Reichel *Les chansons de Jaques-Dalcroze*, Claire-Lise Dutoit-Carliier *Jaques-Dalcroze créateur de la Rythmique*, Edmond Stadler *Jaques-Dalcroze et Adolphe Appia*²⁷ W rozdziale tym zamieszczono bardzo obszerną, wieloletnią korespondencję Jaques-Dalcroze z Appią, począwszy od 1906 roku, w którym to Appia po raz pierwszy uczestniczył – jako widz – w pokazie Rytmiki w Genewie i będąc pod ogromnym wrażeniem tego spotkania napisał pełen zachwytu list do autora Metody. , Tibor Dönes *Catalogue complet*²⁸ Uporządkowany, sklasyfikowany katalog wszystkich dzieł – kompozycji i najważniejszych publikacji książkowych. .

III/5 Tamara Levitz *In the Footsteps of Eurydice*, McGill University, Echo III 2001.

Opracowanie powstałe w ramach sfinansowanej inscenizacji *Orfeusza i Eurydyki* Glucka, zrealizowanej przez Jaques-Dalcroze – wspólnie z Appią – w Hellerau, w czerwcu 1912 roku. Publikacja jest dostępna w internecie [levitz.pdf \(ucla.edu\)](http://levitz.pdf(ucla.edu)).

III/6 Frank Martin *Ecrits sur la rythmique et pour le rythmiciens, les pedagogues, les musiciens*, Édition Papillon, Genève, 1995²⁹Praca składa się z dwóch części: I. La Rythmique, son fondateur et l'expérience vécue du rythme musical. L'Évolution de la rythmique de M. Jaques-Dalcroze; Pourquoi la Gymnastique rythmique n'est pas moderne et pourquoi il est heureux qu'elle ne le soit pas; Sur la rythmique; Pour les 80 ans de Jaques-Dalcroze (artykuł zamieszczony wcześniej w publikacji *Un compositeur médite sur son art*, 1945); La rythmique de Jaques-Dalcroze (referat wygłoszony na konferencji Stowarzyszenia Muzyków Szwajcarskich w Zurychu, w 1950 roku). II. Le Rythme, le compositeur et la transmission collective du sentiment musical. La notation du rythme; La mesure et le rythme; L'expérience collective; Le solfège, porte grand ouverte; Le sources du rythme musical (referat wygłoszony podczas uroczystości zorganizowanej z okazji 100-lecia urodzin Jaques-Dalcroze w 1965 roku)..

Praca wydana w 20 rocznicę śmierci autora jest szwajcarskiego kompozytora, stanowi całość zbioru jego tekstów z lat 1924-1965, publikowanych głównie w biuletynie *Le Rythme*. Zamieszczono w niej także dwa listy Jaques-Dalcroze adresowane do autora, z którym tworzył Metody. Współpracował jak też przyjaźnił się. Frank Martin prowadził w genewskim Instytucie zajęcia z teorii rytmu i improwizacji. Uznawany jest nie tylko za największego znawcę Metody ale także osobą, która w ogromnym stopniu przyczyniła się do jej rozwoju.

III/7 Jean-Claude Mayor *Rythme et Joie avec Emile Jaques-Dalcroze*, Édition Ketty and Alexander, Chappelle-sur-Moudon, 1991.

Książka prezentuje postać Jaques-Dalcroze, jego życie i działalność. Tytuły rozdziałów: Pour accueillir Emile Jaques-Dalcroze dans notre présent, Premiers Maîtres et révolutions du rythme, Chansons et spectacles, La Gymnastique rythmique est avant tout une aventure personnelle, Apothéose de Hellerau, L'amitié permet la naissance de l'Institut, Genève: Cette ville cruelle mais que j'adore, L'essor de la Rythmique, lauriers et heures de joie, Monsieur Jaques au quotidien et l'avenir de la Rythmique.

III/8 *La Rythmique Jaques-Dalcroze, Histoires d'autrefois et d'aujourd'hui*, FIER, 1981³¹ Tytuły rozdziałów: Pour accueillir Jaques-Dalcroze dans notre present; Premiers maîtres et révolutions du rythme; Chansons et spectacles: ainsi fit Jaques, et il fit bien; La Gymnastique rythmique est avant tout une aventure personnelle; Apothéose de Hellerau; L'amitié permet la naissance de l'Institut; Genève: cette ville cruelle mais que j'adore; L'essor de la Rythmique, lauriers et heures de joie; Monsieur Jaques au quotidien et l'avenir de la Rythmique..

Wspomnienia rytmiczek (także uczennic Jaques-Dalcroze) opracowane w oparciu o ankietę FIER³²Wśród autorek wspomnień są m. in.: Claude Bommeli-Hainard (Szwajcaria), Vera Griner (Rosja), Janina Mieczyska (Polska), Edith Naef (Szwajcaria), Marguerite Croptier-Lange (Szwajcaria), Bernard Reichel (Szwajcaria), Monica Jaquet (Wielka Brytania), Marie-Laure Bachmann (Szwajcaria), Maria Wieman (Polska), Sergine Eckstein (Belgia). Publikacja została przetłumaczona na język polski przez Marię Wieman i wydana podobnie jak w przypadku *Pism wybranych* dzięki staraniom Pani Tamary Monko-Ejgenberg (*Rytmika E. Jaques-Dalcroze dawniej i dziś*, Akademia Muzyczna im. F. Chopina, Warszawa 1994)..

III/9 *Le rythme une révolution! Emile Jaques-Dalcroze à Hellerau*, Édition Slatkine, Genève, 2015³³Tytuły poszczególnych części i rozdziałów: I. La Rythmique et le rôle d'une humanité nouvelle. Emile Jaques-Dalcroze, le créateur de la rythmique; Un laboratoire des arts

vivants les années Hellerau; Rythme, espace, corps: La révolution scénique À Hellerau; Il â?? L'É½heritage de Jaques-Dalcroze dans les arts vivants; Entrer dans la modernité; Micros et maintenant? .

Praca zbiorowa pod kierunkiem Claire Kusching i Anne Pellois, po?wi?cona Instytutowi w Hellerau. Autorami dodatkowo za?Ä czonych w niej tekst?w sÄ rytmicy, dalcrozist?ci, tancerze, choreografowie, re?yserzy teatralni, aktorzy, pedagodzy uczelni ksztac?cych aktor?w (mi?dzy innymi prof. Barbara Bernacka³⁴ Tytu? artyku?u: *Quelques mots du L'É½importance de L'É½ducation par le rythme dans la formation de L'É½acteur.*). Na ko?cu ksiÄ Å½ki zamieszczono kalendarium (*Chronologie*), kt?re zawiera najwa?niejsze wydarzenia z Å½ycia Jaques-Dalcroze³⁴, informacje dotyczÄ ce powstania i rozwoju Metody oraz (wyr?Å½nione kolorem pomara?czowym) informacje dotyczÄ ce historii i dzia?alno?ci Instytutu w Hellerau.

III/10 Le Rythme 2009, FIER, Gen?ve â?? Paris³⁵ Wznowione w biuletynie teksty Jaques-Dalcroze³⁴: *Lâ??ducation par le rythme et pour le rythme; D?finition de Å» La Rythmique Å»; La technique de la Å»Plastique vivanteÅ»; La grammaire de la Rythmique â?? pr?paration corporelle aux exercices de la m?thode* oraz list otwarty do rytmik?w z 1910 roku (*Ä? b?tons rompus, Lettre aux rythmiciens*)..

Zeszyt opublikowany w 100-lecie wydania pierwszego egzemplarza. Zesp?Å? redakcyjny dokona? wyboru kilku artyku?w Jaques-Dalcroze³⁴ z okresu 1909 -1939 i przes?a? grupie dalcrozist?w, z pro?bÄ o ponowne odczytanie pod kÄ tem wsp?Å?czesnego spojrzenia na MetodÄ? oraz okre?lenie na ile jej za?oÅ½enia sÄ nadal aktualne, czy i w jakim stopniu zosta?y poddane zmianom, jak dostosowane sÄ do wsp?Å?czesnych zada? edukacji, czy teÅ½ mo?e powinno siÄ? je od?oÅ½yÄ? do szuflady pe?nej wspomnie? z przesz?oÅ½ci³⁶ Biuletyn jest zamieszczony na stronie FIER. Zawiera teksty w jÄ?zyku francuskim, angielskim i niemieckim. DostÄ?ne sÄ r?wnieÅ½ egzemplarze z lat: 2005, 2007 (*L'É½essence de la Rythmique*), 2011 (po?wi?cony improwizacji), 2013 (po?wi?cony nauce SolfeÅ½u), 2015 (wydany z okazji 150-tej rocznicy urodzin Jaques-Dalcroze³⁴), 2017 (*L'É½interpr?tation corporelle*), z artyku?ami naszych rytmiczek: prof. Barbary Bernackiej (*Lâ??interpr?tation de la musique en mouvement dans le contexte des m?thodes de Konstantin Stanislavski et de Mikhaïl Chekhov*), Anny Galikowskiej-Gajewskiej (*Movement interpretation of music in a physical performance in Eurhythmic*) i Teresy Nowak (*Plastique Anim?e â?? personal experience*), 2019 (Scientific Perspectives, Artistic Research and Theory, z interesujÄ cym artyku?em Wolfganga Mastnaka *Eurhythmics and the Brain. A Neuroscientific Perspective*) i 2021 (po?wi?cony artystycznej toÅ½samo?ci rytmiki). .

III/11 Elizabeth Vanderspar A Dalcroze Handbook, Principles and Guidelines for Teaching Eurhythmics, London, The Dalcroze Society Inc., 1984³⁷ Tytu?y rozdzia?w i podrozdzia?w: I. Theory and Teaching Eurhythmics â?? Rhythmic Education; Teaching Aims & Objectives; How do you prepare yourself? II. Basic Principles in Teaching Eurhythmics â?? Communication; Thought Process; Spacing, Grouping & Relationships; Motivation; Hearing & Listening; Phases & Presentation. III. Plans & Techniques â?? Basic Principles; Use of Stimulus, Reaction & Response; Recall, Repetition & Muscular Memory; Lesson Planning; Assessment; Reviewing your lesson; Aims & Objectives Re-stated; Mouvement Emphasis. IV. A Guide to Curriculum: Age 3 to 4; Age 4 to 5; Age 5 to 6; Age 6 to 7. V. A Closer Look at Some of the Principle Subjects: Rhythm, Time & Timing; Measurement of Musical Time; Rhythmic Pattern; Introduction to Formal Notation; Teaching Rhythmic Notation; Improvisation; Musical Messages; The Realisation of Composed Music in

Mouvement..

Podręcznik opracowany przez wybitną brytyjską dalcrozistkę, uczennicą Jaques-Dalcroze (jej uczennicą była m. in. Teresa Nowak). Zawiera podstawowe wskazówki dla nauczycieli prowadzących zajęcia rytmiki z dziećmi w wieku od trzech do ośmiu lat.

III/12 Elizabeth Vanderspar Manuel Jaques-Dalcroze, Principes et recommandations pour l'enseignement de la rythmique, Institut Jaques-Dalcroze, 1985 (tłumaczenie na język francuski pracy A Dalcroze Handbook).

III/13 Mireille Veber La Rythmique, le Solfège; Un chemin vers la Musique, Institut Jaques-Dalcroze, Genève, 2019³⁸ Tytuły poszczególnych części i rozdziałów: >Introduction< ?? La rythmique; Le rôle du professeur; Les diverses facultés mises en œuvre; Les cours; Diverses applications de la rythmique; Méthodologie et pédagogie; Lexique. >Précéd-solfège I et II< ?? Introduction; Leçon avec un carton; Le moulin; Le voyage en train; Les clowns; L'automne. >Les débuts du solfège pour les classes de RS I< ?? Introduction; Leçons de 1 à 12; Les acquisitions suivantes (Rosalies et tierces, Les notes et leur place fixe sur la portée, Nouvelles figures de notes, Les chiffres, Les phrases et les fonctions tonales, L'accord parfait, Les nuances); >Annexe< ?? Fiches de devoirs accompagnant les leçons de 1 à 12; >RS II [Rythmique et Solfège]< ?? Principales acquisitions ?? Consolidation de croches et des tierces; La clef de Fa; Les nuances; La levée; Premières tonalités (Tons et demi-tons, Plan de la gamme, Dièses, bémols et bémols carres, Premières tonalités); Nouveaux rythmes (Noire pointée ?? croches, Croche ?? deux doubles croches); Modes (majeur-mineur); >La place et rôle de la musique écrite du repertoire<; >RS III et suite. Choix de quelques acquisitions< ?? Mesure à temps ternaires; Les chiffres dans les mesures à temps ternaires; Nouveaux rythme: noire-croche; 6/8 et 3/4; Les gammes majeures et mineures relatives; Les 3 formes du mode mineur; Les tonalités majeures et l'enchaînement des gammes..

Autorka, poza licencjatem z Metody Jaques-Dalcroze, posiada dyplom w zakresie reedukacji psychomotorycznej. Przez ponad 40 lat prowadziła zajęcia rytmiki i solfeżu w Instytucie, zainicjowała specjalne zajęcia dla dzieci, w których uczestniczyli dorośli opiekunowie, organizowała spektakle muzyczno-ruchowe z udziałem dzieci. Prowadziła również zajęcia z metodyki nauczania rytmiki i solfeżu dla studentów studiów zawodowych w HEM (Haute École de Musique). Publikacja zawiera wiele ćwiczeń.

Ponadto

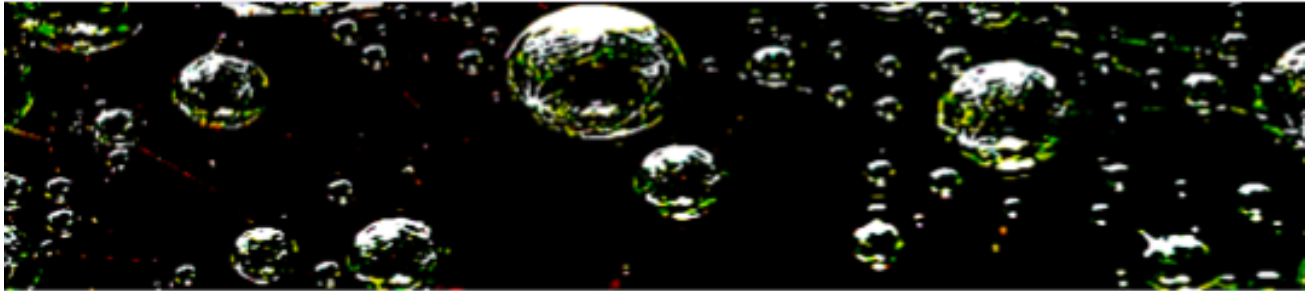
Na stronie Instytutu Jaques-Dalcroze, w zakładce [Centre de documentation](#), dostępne są również teksty, których autorami są m. in. Marie-Laure Bachmann, Silvia del Bianco, Hédi Nicolet, Dominique Porte, jak też dzieł innych, archiwalnych numerów, opublikowanego przez Instytut (w latach 2003 ?? 2009) biuletynu *Mouvements*.

Wybór i opracowanie: Magdalena Bogdan

Redakcja: Ewa Jakubowska

Â© SPIMR â?? Stowarzyszenie PedagogÃ³w i MiÅ?oÅ?nikÃ³w Rytmiki

— — —

Kategoria

1. ArtykuÅ?y
2. Blog
3. SPIMR - Archiwum
4. Wydawnictwo

Data utworzenia

2023-07-05

Autor

admin3

default watermark